

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:

на цілий рік . . . . . 20 кор.
на пів року . . . . . 10 кор.
на чверть року . . . . . 5 кор.
на місяць . . . . . 170 кор.

За границею:

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . . 8 рублів
або 18 франків
Поодинокі число по 16 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — 3 Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня «Рім неділь і руских свят» 5½ год. пополудни.

Редакция, администрация і експедиция «Руслана» під ч. 1. «Л. Домбровського (Хорунщини). Експедиция місцева в Агенції Соколовського в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Реклямації неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 с. від стрічки.

Цісар Франц Йосиф I.

(+) Сьогодні день святоточний для цілої австрійської монархії, для всіх її народів, день родин Є. В. цісаря Франца Йосифа I. З тим днем починає наш загальнолюблений і почитаний Монарх сімдесятьчетвертий рік свого віку, а небагом кінчить пятьдесят пятий рік свого володарства в державі. Богато досвіду довело ся нашому Монархови зібрати за так довгий час володарства, який суджений мало котрому володареві. Одначе й чимало важких і сумних хвиль мусів пережити і перейти найстарший сьогодні в світі і всіма високо почитаний цісар Франц Йосиф. І нині вельми захмарений овид нашої держави; тепер як-раз важить ся доля сеї монархії, котрої керму держить уже пятьдесят і п'ять літ наш цісар; нині малярські загорільці потрясають підвалинами сеї монархії, на яких в своїм конституційнім почуваню і розуміню опер він теперішній устрій, признавши далекоюсвободи краям корони св. Стефана.

Але як-раз в тій хвилі, коли важить ся доля монархії і єї устрою, коли такі темні хмари засувають політичний овид, звернені очи всіх народів сеї держави на свого улюбленого Монарха, котрий серед найтрудніших хвиль умів уладити справи лише з огляду на добро народів і держави.

Нині отже в день уродин цісаря Франца Йосифа, коли всі народи, всі ісповідання шлють горячі молитви до Всевишнього і благають для Него всякого добра земного і духового, коли всі шлють Єму горячі бажаня, щоби одолів ті труднощі і усунув перепони, які стають в дорозі правильному і успішному розвитку монархії і руский нарід, котрий все був кріпкою і неситною підвалиною австрійської держави, підносить одушевлений оклик: Наш Наймилостивіший цісар і король Франц Йосиф I. найжне і править нами многії і благі літа!

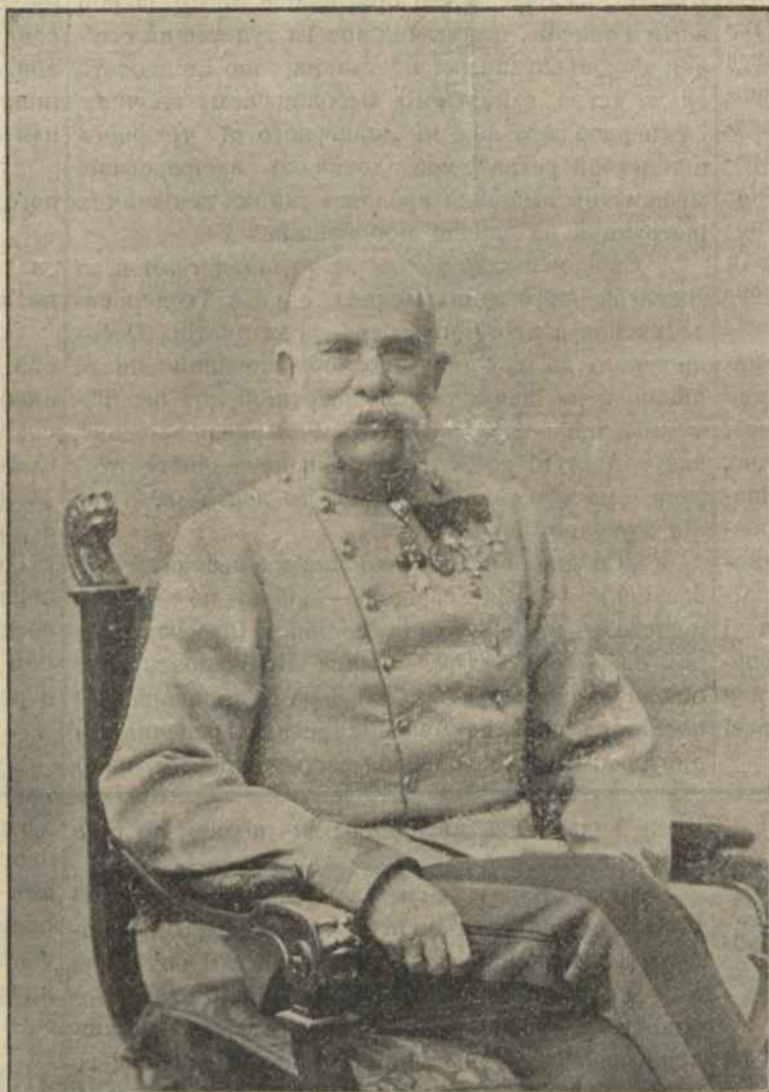
Перший загальний зїзд руских послів

з Галичини і Буковини у Львові.

(X) День 15. серпня н. ст. зазначив ся в політичній житю австрійських Русинів замітною подією, яка може мати в дальшій будуччині важні і корисні наслідки в національно-політичній і культурній розвитку Руского народу в Австрії. Минулої суботи зїбрали ся іменно на спільні наради у Львові рускі послы з Галичини і Буковини, соймові і з ради державної, без ріжниць на партійні і клубові ріжницї. Нареди відбували ся з полудневою перервою від рана до пізнього вечера, а понизше наведений комунікат подаємо до прилюдної відомости для інформації нашої суспільности; в тих

же днях подамо ще деклярацію, яку на тих зборах ухвалено і тоді ще скажемо своє слово в тій справі з нашого дневникарского обовязку.

Нині хочемо лише вказати на вагу самої події і єї значінє для будуччини. В хвилі коли по інших краях австрійських, серед інших народностей держави, сторонництва одної і тої самої народности, хоч ріжних основ суспільній і політичній, зближають ся до себе і беруть ся до спільної роботи около національно-політич-

ного і культурного подвигнення своїх народів і хоч ріжними дорогами змагають до тої самої мети, пора, щоби й серед рускої суспільности всі, що стоять на народних руских основах, хоч до народної мети поступають ріжними дорогами, не руководили ся остракізмом, що лише розбиває і розеднює, а часто сходили ся з собою, предметово обговорювали і оцінювали важні народні і політичні питання, а така виміна гадок, такі обради будуть неперечно політичною школою, в якій злагождать ся партійні суперечности, скристалізують ся погляди і скріплять ся сили до спільної роботи на народній ниві.

Вельми важною проявою уважаємо також, що галицкі і буковинські послы сходять ся разом, що не лише буковинські послы їдуть до Львова, але навпаки галицкі послы мають їхати до Черновець, а се неперечно чимало причинить ся до обопільного опізнаня, до об'їднання рускої справи не лише із свого вузького місцевого віконця, але з ширшого овиду.

Се неперечно поставить руску справу на ширших як доси і тим самим певніших і кріпших основах.

На останку неменшої ваги є постановва, щоби рускі послы соймові старали ся удержувати контакт з рускими вірилістами в соймі, а парламентарні послы з рускими членами палати вельмож. Се вправді деколи й давнійше бувало, одначе лише доривочно, а не було се системою. Коли розважимо, що руский нарід в Австрії не має сеї верстви суспільної, яка звичайно має приступ в найвисших кругах монархії, то сю постанову мусимо вважати вельми досяглою, бо наші владки, котрі своїм становищем мають доступ до найвисших кругів, наколи будуть стояти в контактї з рускими послами, а так само і члени палати вельмож (тепер крім Є. Експ. Митрополита є і фундатор товариства «Просьвіта» Володислав Федорович), можуть нераз станути в пригоді рускому народови вірними інформаціями про єго положенє перед Короною.

Тимто із справдешним вдоволенєм витаємо сю подію, сей перший загальний зїзд руских послів галицких і буковинських в нинішній важкій і непевній хвилі для руского народу яко заранє ліпших відносин серед руского народу.

В суботу 15. серпня с. р. відбув ся у Львові перший загальний зїзд руских послів, парламентарних і соймових, галицких і буковинських. Кількох послів оправдало свою неприсутність. Нареди вели ся від 9. до 1-ої години в полудни і від 5. до 8. в вечер.

Цїлю зїзду було: 1) обговоренє теперішньої політичної і парламентарної ситуації як і положенє руского народу в Галичині і в Буковині; 2) зазначенє становища Русинів супроти тої ситуації, і 3) наради над дальшою акцією руских послів.

При першій точці обговорювано також зміни в начальних посадах галицкого і буковинського краю і наслідки тих змін для руского народу. Галицкі бесідники констатували, що мимо зміни намісника надужитя і секатури властий політичних і їх органів на провінції, іменно в напрямі обмеженя прав конституційних і придавленя руху і діяльности руских товариств збільшають ся з кожним днем так, що для Русинів перестали в дійности обовязувати закони конституції. Рішено на разі зібрати факти і предложити намісникови. Буковинські послы заявили, що коротка управа нового президента краю не зазначила ся ще ніякими для Русинів некорисними фактами. Відтак раджено над деклярацією, яка має виразити становище Русинів супроти теперішньої ситуації. Принято предложений проєкт і постановлено деклярацію в найблизших днях оголосити в краєвих і позакраєвих часописях.

По приміру сего зїзду мають відбувати ся дальші зїзди всіх руских послів з Галичини і Буковини, яко легальної репрезентації всіх ав-

стрийських Русинів від часу до часу в міру потреби, а по можливості раз в рік. Найближший зїзд має відбутися в Чернівцях. Всі рускі посли будуть старати ся удержати контакт не тільки межю собою, але також з Русинами-вірлістами в соїмі і з рускими членами палати панів.

Вкінці ухвалено, щоби від руских послів галицького соїму пішла депутація до вамісника і маршалка в справі запитанні для хліборобів у східній Галичині, що потерпіли шкоду від граду.

По закінченю спільних нарад вели ся ще наради галицько-руського клубу соїмового під проводом д-ра Олесницького.

Процес о шпіонажу.

(Допись з Відня).

(К) Першого покликано як свідка Анто́на Теодоровича.

Середнього росту, віком понад 50-ку, зі смаглявим, пережитим лицем, на яким визначає ся найзнаменніше спорий вірменський ніс з орліною карлючкою, бо впрочім лице зовсім без виразу, — статню похалий, неначе кождому радий в услуги, що вже приносить само зване агента, так являє ся те — повірмо — невинне орудие махінації Оссо́льського.

Цїлим своїм поведенем, недоказуваними і заклопотаними висказами, сей, впрочім поза судовою салею вельми проворний вірменський гешейтар, — який на віденській арені, — торгує не так, як его країни в Галичині, козами і козиною, а цїлими домами, реальностями, посередничить в грошевих позичках, ба й сам з добросердності деколи позичить, — хотїв пересвідчити трибунал, що він справді лише особливим підступом Оссо́льського дав ся знайти в те «доньосле шпедсємбїорство» і понав зовсім невинно у свідки тої справи.

Хоч змісл поданих нами в горі трьох листів Теодоровича до Оссо́льського, особливо один писаний дивним дивом ноцію, у славнім тут у Відні готелі Шталенера, вказує наглядно, що той посередник, якого вибрав собі Оссо́льський, зовсім не такий тупенький, як при розправі видає ся, і добре зорієнтовав ся в «котерности» того діла, бо пише: «З цалон горлівосьцон бенден сен стараць, бисьми обай, я і вельможни пан, заробілі, прошен мнє поінформоваць, якєй квоти мам сен тшимаць...», але вірмо на слово — що він лише жертва своєї добродушности чи тупоумности.

Хоч недовірчивий др. Клеборн підєсьміхає ся на ту наївність, то все-ж таки Теодорович своїм виглядом і поведєнем робить вражїне цїлковитого кретина. Без ніякого інтересу глядить він наперед себе, реагує тяжко і спровола на запити д-рів Дістлера і Клеборна, дуже часто зовсім не розуміє, о що річ іде, а вкінці давши ся випитати, а властиво зі себе видусити свої неторопливі вискази, усїв він і знов безучасно прислухував ся, а радше не прислухував ся дальшому ходови розправи. Він цїлий час жмякав в ротї т. зв. «Ricy», розанонсовану тевер гутанерху до жмяканя. Мабуть вже і в Галичині доводило ся читати плякатовані оповістки: «Rauen Sie Ricy?» і є надїя, що вже і в нашім краю «модерні» люди жмякати муть «Ricy», хоч робить се вельми ідіотичне вражїне.

Таке як-раз вражїне робив, чи хотїв робити «Ricy Käuer» Теодорович.

Зовсім від нехочу, неначе би соромив ся такого своєцтва, подає записаний свідок, що в обжалованим посвоєчєний через свою кузину, з якою Оссо́льський жонатий; про Оссо́льського чув від родини, що се дуже легкодушний і розтратний чоловік, а перед кількома літами звертав ся Оссо́льський до свідка о позичку для уурядкованя своїх фінансів.

«Та орудка була безвиглядна і я єї лишив. Аж з кінцем лютого с. р. пише він до мене, що хоче менї повірити «бїльший інтерес».

Тут др. Дістлер і прокуратор мусїли свідкови довго помагати, відчитуючи его власні протоколи зі слїдства, его оригінальні листи подані нами повисше, аж вкінці зовсім тупоумний свідок повритакував всі обставини, що відносять ся до ества закиненого Оссо́льському злочина, і стверженого вже нї «кошерного нї тrefного шпедсємбїорства», яке дотикало заоферованої московської амбасадї продажі тайних залїзничих інструкцій на случай мобїлізації.

Свїдок подає також за руководством д-ра Дістлера, який з письменних одвітів Теодоровича висноує логїчно зміст трьох листів Оссо́льського до свідка, що обжалований писав дійсно о посїданю тайної інструкції, що она печатана, що повірене діло «нї кошерне нї тrefне», але в Австрїї роблять ще бїльше нечистї інтереси, «ма кто інни спшедаць, то лепшї я, і що він дуже потребує гроша.

«Се діло видало менї якимсь непевним (bedenklich)» — каже свідок — «і я не будучи юристом і не розуміючи подібних інтересів, радив ся адвоката д-ра Филипа Крижановського а опісля надкомісаря поліції Льва Калиновича. Сей послїдний порадив менї відписати переписним листком: «Юж за пузьно, заопатшенї». Компро-

мітуючу переписку з Оссо́льським він з переполоху кинув у ніч!!

Оссо́льський велїв питати в російській амбасадї або в інших заступництвах, чи не купили би такої інструкції. Із змісту листів обжалованого розумів він лише продаж інструкції, яка після слів Оссо́льського мала вже бути в его посїданю... Оссо́льський запитаний, що має сказати на слова свідка, заперечує зміст своїх писем до Теодоровича, як сей подав той зміст і робить такий згїрдний рух і жест супроти свідка, неначеби соромив ся такого своєка. Подібно взаїмно поводить ся і Теодорович супроти обжалованого.

Заприсяжений свідок Лев Калинович, ц. к. надкомісар віденської поліції, подає:

«Теодорович, якого знаю з многих орудок, зашитував мене о раду в ділі, повіренім єму Оссо́льським.

Теодорович давав менї читати письма Оссо́льського і зміст їх подав я точно при моїм вислуханю у слїдствї.

«Підпись на листах була викросна ножицями».

Др. Дістлер відчитує дотичний протокол, який свідок одобрює вповні.

Вискази свідка підпирають в цїлості подробиці акту обжалованя. «Оссо́льський взивав Теодоровича своїми листами зовсім виразно до співвини у шпіонажі. Він писав дослова так: «Бетем в посїданю інструкцій і мобїлізаційних плянуф і важних войскових документуф . . . . Ту (ве Львовє) може то латво вийсьць на яф, отуж сондуї нан в російській амбасадєє не Ведню, аби спшедаць... Те інструкциє достєнпне вельом іншим особам і ма хто інши спшедаць, то лепшї я...»

Нєх пан мї довєсє, цо амбасадор дає а мї погодзїми сен...»

Рад не рад мусїв вже Оссо́льський признати правду висказам такого клясичного свідка, як ц. к. надкомісар поліції.

Дальші свідки інтересні для нас тим, що оба они «столпи» тутешної московської кліки; адвокат др. Филип Крижановський, якого від часів розправ проти славного «ватованого» Семєна піднесли жидки-писакї від тутешних «Tagblatt-ів» до шляхоцкого стєпеня «Ritter von» а другий ще славніший, наш «абєдїнїтель» з Городка, др. Дїмїтрїй Вергун, котрого знова Оссо́льський у своїх листах до него пашовал на шляхцїца — «Ritter von». Самим їм обом була дуже не мила роля свідків в процесї о російську шпіонажу....

Постулят

шляхти галицької землі в справі здемольованя церкви.

Низше поданий документ, виписаний мною в гродських галицьких книг Бернардинського архїву, є то лист (з 11/IX 1725 р.) «маршалка лицарського кола» галицької землі Роха Яблоновського, в яким він іменем шляхти галицької землі домагавсь від єпископа львівського Атаназія Шептицького, здемольованя новозбудованої церкви в селї Боднарів. Причиною сего, як пише Яблоновський, є те, що ся церква виставлена «in alieno fundo»¹⁾. Не знати, чи єпископ Шептицький мав право ерекції церкви на сїм ґрунтї, чи нї, досить, що по моїй думцї була тут инша причина, задля якої галицька шляхта поставила згаданий постулят. Недвозначно подав сю причину в своїм листї сам Яблоновський підносячи, що в Боднаровї є вже «ab antiquo» на на вшїм ґрунтї «стара церква», od Wielebnych Ojcow Franciszkanów halickich... zaczęta. Очевидно, що не само вибудованє нової церкви «in alieno fundo», а радше обава перед конкуренцією, яку могла-б робити (зглядно мусїла-б робити) нова церква Францісканам, подала причину до згаданого постуляту.

Справа з сею «церквою оо. Францісканів»

¹⁾ Урядова формула обляти подає, ще сей лист Яблоновського є постулятом шляхти галицької землі, а попри се «expostulatio Mfci offerentis ad acta castrensia... Домїніка Островського.

може видаватись дивною, тож подаю до сего деякі виясненя.

Село Боднарів (по польски: Bednarów) лежить в нинїшнім повіті станіславівським, а належить до галицького деканату та є чисто-руським приходом¹⁾. В початках 18 ст. часть Боднарова з двором була в посєсї галицького конвенту оо. Францісканів²⁾. З листу Яблоновського видно, що в їх посїданю була також «стара церква». Годї припустити, щоб Франціскани удержували руску церкву; з другої сторони можна цїлком певно твердити, що ся «стара церква» в Боднаровї се «латинський костел», на який обернули церкву оо. Франціскани в часї свого посєсорства. На се маємо досить фактів, як рускі церкви переіменовані на латинські костели, а рускі приходи на латинські³⁾. Знаємо також, що як-раз оо. Франціскани були спеціалїстами до таких річїй⁴⁾. Те саме могло мати місце в Боднаровї. Впрочім будованє нової церкви було-б зовсім злишним, колиб ся боднарівська «stara cerkiew» була дійсно церквою, а не церквою переіменованю на лат. костел, який лиш «по тра-

¹⁾ Пор. «Шематизмъ» станіславівської єпархїї.

²⁾ Пор. в актах бернарда архїву Ind. Rel. Castr. Halic. T. 226 p. 141, де Франціск. названї: «Sortis in bonis villae Bednarow possessores»; або p. 650: «Actum in fundo bonorum sortis in villa Bednarow sito curiolaque possessioni conventus haliciensis religiosorum patrum Franciscanorum subiecta».

³⁾ Пор. Шараневичъ: «Черты изъ исторїи церковныхъ бенефїцій и мірского духовенства въ Галицькой Русї.» 2 вид. Львів 1902, с. 335—8.

⁴⁾ Ibidem с. 337.

дициї» може зовєсь «церквою» в листї Яблоновського. Що до самої справи будови нової церкви «in alieno fundo», то се видаєсь менї лиш якоюсь інтригою против львівського руского єпископа, бо годї знов подумати, щоб сей останній казав будувати церкву на ґрунтї, до якого не мав ніякого права. Як кажу, се була лиш інтрига і то зі сторони посєсорів части Боднарова, оо. Францісканів, які очевидно могли побоюватись, що новозбудована руска церква стане на перешкодї їх плянам, се є переіменю руского прихода на латинський. Такий закид зроблений єпископови, що він каже будувати церкву «pot tam zelo Divi cultus, quam adimendi gratia et ascribendi alienum fundum», може вийти лише від інтригантів, що побоюють ся конкуренцій. Колиб ходило о будованє церкви на чужім ґрунтї, то се була-б справа приватна і не потрібувала-б остаточно вмїшуваня до неї аж всеї шляхти галицької землі. Радше треба припустити, що постулят галицької шляхти, яким є лист Яблоновського до єпископа Шептицького, є звичайною інтригою оо. Францісканів. А таких інтриг против сего енергїчного єпископа-реформатора було чимало.¹⁾ Низше поданий документ може послужити отже яко ще одно свідочтво бїльше, на які трудности та перепони з ріжних сторін натрафляли впрочім зовсім конєчні та оправданї реформи і заходи єпископа Атаназія Шептицького, подвигненя з занєпаду рускої церкви.

«Jasnie Wielmożnemu Najprzewielebniejszemu, JMei Xiędzu Biskupowi lwowskiemu, Arehymandry-

¹⁾ Пор. Рудовичъ: «Епископы Шептицькі» в «Богословск-ім Вѣстник-у» вип. III, за р. 1902, с. 245—50).

Н О В И Н К И.

— Календар. Ві вторник: руско-кат. Евсигій муч.; рим.-кат. Єлени. — В середу: руско-кат. *Преображене Господне*; рим.-кат. Бевігні.

— 3 Ясла. Маленька громада Русинів-Українців в Яслі оснувала філію Товариства «Просвіта», щоби на занедбану від віків, від «історических начал», Лемківщину (в ясельскім повіті) сьвітло правди вносити. На загальнім зборі, який відбув ся дня 23. липня с. р., ухвалено при філії «Просвіти» заложити в Яслі «Українсько-руську бурсу» і то вже з початком шкільного року 1903/4. Виділ Товариства звертає ся отсім до Русинів-Українців цілого краю з просьбою: Памятайте на «Українсько-руську бурсу» в Яслі! Ласкаві жертви просимо прислати на руки п. Юстина Михалюня, скарбника філії Товариства «Просвіта» в Яслі. — *Виділ.*

— Вписи до I кл. реальної школи в Снятині будуть відбувати ся в часі від 27. до 30. серпня с. р. Зголошувати ся належить до ц. к. окружного інспектора шкільного, Левандовского, в Снятині.

— Після оповідання одного з тернопільских професорів подає *Tygodnik tarnopolski* ось який факт: «Находить анонім (фуй!) до директора рускої гімназії, що ученики читають «Гасло», часопись, виходячу в Чернівцях. Пан директор замість кинути анонім до коша, заряджує ревизию учеників підчас шкільної години і делегує до сего шляхотного дла звісного вже нам професора латини і греки. Сей професор замість опам'ятати директора, підоймає ся порученя, виконує его з подиву гідним майстерством і фактично у одного ученика находить два числа «Гасла», а у другого одно число людодової брошурки «Зоря». Сходять ся педагогі на конференцію, а хотяй $\frac{9}{10}$ їх не читало, не виділо і вічно не чуло про такі видавництва, то однакож виключають (!) сих обох дуже спосібних учеників IV. гімназійної класи. Притім для польської публіки вяснюємо — пише *Tygodnik tarnopolski* — що «Зоря» є видавництвом людодових брошурок, які редагують гімназійні професори з Коломиї Раковский і Масляк, а яке заміщує людодові оповідання, що находять ся в шкільних читанках і розходять ся в кількох тисячах примірників в Галичині».

Колиб так само хотіли польські професори «чистити» свої гімназії, то за вськи «*Promien-і*», «*Tek-и*», «*Przegląd-и* *wszepolsk-и*» ба навіть соціялістичні «*Narzęd-и*» мусіли би хіба з полонину школярів прогнати. А другу половину мусіли б видалити за Kurjer-a, *Słowo polskie*, *Dziennik*, *Monitor* і т. д. Колиб хотіли держати ся максими тернопільских педагогів, у яких навіть читане «Діла» стає достаточною причиною каригідности ученика. А вже певно, що всі львівські гімназії опустіли би через загально читаний *Wiek nowy*, бо він в своїх радикальних тенденціях посуває ся богато дальше, чим коломийська «Зоря» і своїми сензаційними ілюстраціями подражнює уяву молодого читача далеко

cie uniowskiemu, naszemu Wielce Mościwemu Panu i Bratu.

Jaśnie Wielmożny Najprzewielebniejszy Xieże Biskupie, nasz Wielce Mości Panie i Bracie. Viget в sercach nas wszystkich rozmnażać a nie umniejszać gloriám Divini cultus, że jednak zachodzi praedudiciosa de nova radice erectio в Bednarowie, — gdzie jest ab antiquo на inszym gruncie stara cerkiew od Wielobnych Ojców Franciszkanów halickich in fundo Wielmożnego JMci P. Jana Ostrowskiego, skarbnika sanockiego, brata naszego zaczęta, — non tam zelo Divi cultus, quam adimendi gratia et ascribendi alienum fundum, zaczyn ziemia nasza instat praesentibus do Jaśnie Wielmożnego Waszeci Mscom Pana i brata, abysь tę demoliować, — ex quo на tamym miejscu dwór Ich Mościów Panów Ostrowskich bywał,¹⁾ — rozkazał et in posterum similem in fundo alieno erectionem nie pozwalał. O co jako unizenie upraszamy, tak за odebranie tej łaski aeternam do zasługiwania zapisujemy в sercach swoich gratitudinem, Jaśnie Wielmożnego Najprzewielebniejszego Mscom Pana życливі bracia i słudzy. Roch Jabłonowski, podstoli trębowelski, marszałek kolarycerskiego prześwietnej ziemi halickiej m. p. W Haliczu die undecima Septembris, millesimo septingentesimo vigesimo quinto anno.²⁾

Богдан Барвінський.

«небезпечнійше», чим «Зоря» своїми єгипетскими та китайскими малюнками..

— Торжество відкриття пам'ятника Івана Котляревского в Полтаві відбуде ся на днях 30. і 31. (ст. ст.) серпня. З тої нагоди наша редакція одержала ось яке запрошене від полтавского міського голови іменем міської ради:

«Открытие памятника славному поэту-родоначальнику нового периода украинской литературы является выдающимся событием в жизни украинского народа и представляет собою факт, имѣющий общекультурное значение.

«Полтавское Городское Управление, извѣщая о предстоящемъ празднествѣ, имѣетъ честь покорнѣйше просить Редакцію газеты «Русланъ» почтить означенное торжество своимъ присутствіемъ.

«Примите увѣреніе въ моемъ истинномъ почтеніи

«Городской Голова (підпис нечиткий)».

Програма торжества відбуде ся в ось яким порядку: Першого дня (30. серпня) посвячене пам'ятника на могилі І. Котляревского при участі представителів адміністрації, духовенства, дворянства, земства і учачої ся молодіжи в місцевих заведеннях, а відтак посвячене і відкрите пам'ятника Котляревскому на бульварі его імени. Опісля торжественне засідане міської ради в просвітнім будинку Н. В. Гоголя о годині 7 $\frac{1}{2}$ вечером, на яким відбуде ся: Відкрите засіданя привітною промовою міського голови, відчитане короткого історичного меморіялу і звіту Управи що-до будови пам'ятника, а відтак відчит про артистичне і літературне значінє творів Котляревского і его вплив на українську літературу і вкінці виголошене та відчитане привітів з нагоди торжества

Другого дня (31. серпня) відбуде ся загально-доступний літературно-музикальний ранок Комісії народних відчитів в просвітнім домі Гоголя о годині I. в полудне. На програму ранка аложать ся: відчит біографії Котляревского в уривках з его творів і мрачними картинами, що відносять ся до его імени, житя і діяльності поета. Відтак стануть відсьпівані пісні з «Наталки Полтавки» і віддеклямовані виїмки з «Енеїди» ілюстровані мрачними картинами. Вкінці відсьпіває хор кантату, написану на сю піль Миколою Лисенком. О год. 4—5 пополудня обід, виданий містом для почетних гостей, а вечером торжественне представлене «Наталки Полтавки» з музичним відділом і апотеозо на кінці. Дохід призначений на фонд для відкриття міської школи ім. Котляревского.

— На зїзд славянских сторожий пожарних, який відбуває ся в Празі, вислав привітну телеграму наш «Сокіл» яко матерне товариство всіх руских сторожий пожарних. Крім того прошено п. Щербовского, яко приятеля нашої пожарної організації, аби був речником руских пожарників на зїзді.

— В Угнові відбув ся дня 9. с. м. вечерок в память ХІІІ роковин смерті Тараса Шевченка. Програма, зложена з відчиту, хорів і деклямацій, випала дуже гарно. Публіки зібрало ся доволі багато, переважно міщан з Угнова і селян з околичних місцевостей. Дуже немилу вражала неприємність місцевої рускої інтелігенції і духовенства з околиці з незначними виїмками. Місцеві Поляки не лише збойкотували вечерниці, але — як доносять з Угнова — зібрала ся їх шайка і з засідки обкидувала цеглами дах ремізи, де відбував ся вечерок. Се доказ культурности, якою Поляки так чванять ся!

— Вісти з Буковини. Ц. к. правительство в Чернівцях прислало на руки председателя сегоднішного віча о. Юрія Калинюка таке письмо: «З Найвисшого наказу маю честь повідомити Вас, преподобний отче, про Найвисшу Подяку за заяву преданости виявлену в телеграфічній дорозі з нагоди руского народного віча, відбувшого ся 7. липня 1903 р. і прошу у відповідній спосіб оповістити се учасникам того віча. *Господьго в. р!*

Гр.-ор. релігійний фонд наділив студента філосо. Панька Кліма стипендією в квоті 600 К річно.

Староста Грібовский із Серету перенесений до кравого правительства в Чернівцях, а на его місце призначений староста Богосевич, що доси був референтом в кравій раді шкільній. Концепіст Йосифович перенесений із черновецкого староства до сторожинецкого на місце хорого комісаря Крижановского. Управителем староства у Вашківцях має стати секретар Адам Штронер.

— Помилване в'язнів. Цісар дарував 64 в'язням решту кари, а між ними: шістьом в мужескім заведеню карнім у Львові, п'ятюм в жіночім заведеню карнім у Львові, а одному в'язневи в Станиславові.

— Жиди демонструють. В суботу пополудни відбули ся на Збіжевій площі у Львові збори жидівської соціялістичної партії. По рефератах д-ра Діаманда, д-ра Вирюетка і п. Менкеса за загальним правом голосованя мали вівчєники устроїти похід уляцями міста. Коли похід з 2.000 жидів станув на ул. Біжничій, появил ся несподівано відділ поліції. Похід в одній хвили розлетів ся на всі сторони, лише деякі почали свар-

ку з поліцією, але й ті розбігли ся, коли загрожено їм арештом.

— Небезпечні проби. Міністерство залізниць, як ми вже доносили, зарядило проби в справі веденя поїздів лише машиністами без пальчів. Як небезпечними є сі проби, ми вже виказали в своїм часі. Нані доносимо за Kurjer-ом lwowskim, що такі проби відбувають ся між иншим також на шляху Львів-Янів і Львів-Бруховичі. Найнебезпечнішою видає ся нам така проба до заведеня оцадности на шляху Львів-Янів, де залізничі шини переважно ведуть боком гостинця. Машиніст має ту не-аби яку роботу, бо не може відвести ока від шляху, аби не переїхати якого чоловіка або воза, а крім того мусить докидати вугля, регулювати пару і т. п. Незавидна доля такого машиніста і тих подорожних, що він їх везе!

— Пятнистий тиф. За час від 29. липня до 4. с. м. зголошено урядово отсі нові случаи пятнистого тифу в повіті: Бібрка (Добрівляни) 1, Боня 3, Богородчани (Кривка) 3, Бучач (Дежанці) 1, Дрогобич (Гроз) 1, Городенка (Гарасимів) 2, Ярослав (Зарудава) 10, Яворів (Молошковичі) 3, Кольбушова 2, Львів (Білка королівска і Семьянівка) 4, Ніско 1, Підгайці (Бурканів, Соколів) 3, Переворск 7, Снятин (Драгасимів) 1, Товмач (Клубівці) 3, Заліщика (Синьків) 1, Золочів (Ремезівці) 1. Разом всіх нових случав було 47, а найбільше в повітах ярославскім і переворскім.

— Голос цісаря у фонографі. Цісар Франц Йосиф I позволив делегатови віденської академії наук утрєвалити свій голос у фонографі. Делегат повернув з Ішлю зараз по схопленю голосу цісаря до Відня, щоби виготовити плиту при помочи гальванопластики.

— Убийство в Кульпаркові. В заведеню для божевільних в Кульпаркові помер оноді один з недужих, Франц Струзик. При секції показало ся, що Струзик мав чотири ребра поломані, і кроваві знаки на селезінці і на лівім легкім. Переведене в тій справі слідство викрило, що Струзика побив так дозорець Василь Вахула, котрий так само знущав ся над иншими хорими, лише они бояли ся его мести і перед ніким не жалували ся на него. Вахулу арештовано.

— Огонь. В Лукавиці коло Липска, цішанівского повіта, згоріла дня 12. с. м. на двірскім обшарі шопа з конюшиною вартости 2.600 К. Причиною огню мали бути діти.

— Невірний суджений. Обіцюючи женити ся вимантив якийсь незвісного назвіца робітник від зарібниці Катерини Плесканчук 90 К готівкою, годинник і одіж вартости 90 К, а опісля дав на заповіді з вишою дівчиною. Заведена в своїх надіях Плесканчук, дізнавшись о зрадї судженого, котрого назвіца навіть не знає, звернула ся до поліції з просьбою, аби она відобрала від него виманчені у неї гроші і подарунки.

— Убийство в Печеніжині. Дня 10. с. м. в полудне найдено в Печеніжині в кукурудзах 20-літнього парубка, Стефана Грабовецкого, мертвого. На шиї і голові мав Грабовецкий богато ран, і нема сумніву, що его хтось убив. Підозріного о убійство Михайла Чупрея арештувала жандармерія.

— Застрілений вартою. Артилерист Петро Денері, що відсиджував кару в гарнізоннім арешті в Араді на Угорщині, хотів перед кількома днями утечи, однак стоячий на варті воєк побачив его. Коли Денері на трикратне визнане не задержав ся, лиш дальше утікав, вистрілив вартовий і положив его на місци трупом.

— Гумористичний кутик. — Но і що?.. Перервалисьє вашу прогулку на автомобілі?

— Так! Переїхалисьє бабу, емерита, опісля знова емерита, потім качку, дальше.. Вкінці за тринадцатим переїханєм моя жінка крикнула: Стій! дальше не їду! Може бути нещастє..!

РОДИМЦІ! Приготовляйте діти до вступних іспитів до шкіл середних!

Посмертні оповістки.

— Др. Тома Королик, лікар в Гусятині, упокоїв ся дня 13. с. м. в Шидлівцях коло Гусятини в 38. році житя. Покійний тішив ся великою симпатією межі місцевим населенєм, що шукало у него лікарської помочи, і щиро займав ся народними справами. Перед кількома роками пок. Королик в наслідок недуги дитини поїнав в умову недугу і по довгих муках розпрацав ся з сим сьвітом. В. с. п!

— Померли у Львові: Йосиф Альбін Іваницький, властитель складу машин, в 60. році житя; Володислав Вебер, директор друкарні Вол. Лозинського, в 60. році житя; Йосиф Якса Гриф Малеховский, б. властитель посілости, в 75. р. житя.

¹⁾ Ся причина подана мабуть для покриття властивої, яку я подав вище.

²⁾ В книзі Ind. Rel. Castr. Halic. T. 226, p. 139—140.

Телеграми

з дня 17. серпня.

Рим. «Трибуна» доносить, що msgr. Мері дель Валь, Калігарі, Бонаці і Паріцолі стануть іменовані кардиналами.

Папа приймав в суботу на авдієнції кардиналів Гереру і Сенія, кількох дипломатів, архієпископа Манілі і много інших осіб.

Будапешт. Урядовий [дневник з 15. с. м. оголосив: Цісар прийняв постановою з дня 13. серпня димісію угорського кабінету і zarazом зарядив, аби поодинокі міністри сповняли свої урядові чинности аж до дальшого зарядження.

Відень. До сербського нового кабінету війшли отсі нові міністри: війни полк. Соляревич, скарбу проф. унів. Александер Бориславлевич, просвіти проф. Добросад Русич, судівництва секційний шеф Джіованович.

Царгород. В ночи з пятниці на суботу зроблено динамітовий замах на поїзд, що їхав з Іштіб до Солуня. Двох турецьких вояків побило. Ворохобники спалили в монастирськй окрузі кілька фільварків, що належали до Турків.

Білгород. Тутешні дневники доносять, що російський віцеконсуль Мандельштам, який перед кількома днями виїхав до Скоплі, пропав десь в дорозі без вісти. Кружляе чутка, що єго мали убити коло Бістої.

Петербург. Урядовий дневник доносить: Російський амбасадор в Царгороді одержав з Севастополя вість, що відділ чорноморської фльоти відплине на турецькі води.

Софія. Болгарське правительство вислало до держав меморіал, в яким протестує проти замітв Порти, неначе би на Болгарію спадала вина за розрухи в Македонії.

Конкурс.

Виділ філії Руского Товариства педагогічного в Станиславіві пригадає ВП. Родвмцям, що в бурсі філії найде приміщенє в сїм шкільнім році 40 учеників шкіл середних і народних за оплатою 16—20 К місячно.

Питомець дістане в бурсі помешканє, світло, опал, харч і потрібний догляд; ватомість мусить мати відповідне біле, обуву, одєжу і постіль.

Речинець вносити поданя продовжуєсь до 25. серпня 1903. До поданя належить долучити: 1) метрику хрещеня; 2) свідочтво шкільне; 3) декларацию що-до місячної оплати і 4) картку кореспонденційну на відповідь.

Всякі поданя адресувати треба до Виділу філії Руского Товариства педагогічного в Станиславіві на руки голови п. Рибчука, проф. гімн. (Коперника ч. 17). Бувші питомці мають також внести поданя о принятє.

Від Виділу філії Руского Товариства педагогічного в Станиславіві.

Пр. Рибчук,
голова.

о. Яр. Бородайкевич,
секретар.

Надіслане.

ФІЗИКАЛЬНО-ДИЄТИЧНА ЛІЧНИЦЯ

д-ра Тарнавського

в Косові (за Коломиєю), ст. зел. Заболотів
отворена до кінця жовтня.

61 (1-6)

„Тревоги автора і видавника“

(гумористична подія з натури)

О. Я. Кониського

можна набувати в Адміністрації «Руслана» та в обох руських книгарнях у Львові.

Ціна примірника на веліновім папері вносить всего 30 сот. (з поштовою пересилкою 35 сот.).

Кінчать ся печатати

ПРОПОВІДИ

на урочисті сьвята і неділі

ЦІЛОГО РОКУ

о. Петра Білинського

пароха в Зарванциї.

Часть I. (починає ся від проп. на Рожд. Преч. Діви Марії). Часть II. уже в печатні.

Цілий твір буде складати ся з IV частий і обійме 90—100 аркушів.

Дістати можна у автора, почта Вишнівчик, по ціні 3 кор. за першу часть.

Перед Рожд. Преч. Діви Марії буде часть перша розіслана. 60(2-3)

Контора виміни

ц. к. упр. гал. акц.

Банку

Гіпотечного

купує і продає
всякі
папери цінні
і **МОНЕТИ**

по найдешевшій курсі денним, не числячи ніякої провізії.

Товариство взаїмних обезпечєнь

„ДЖІСТЕР“

ДИМ „ПРОСВІТИ“

ЛЬВІВ
РИНОК Ч. 10.

ДИМ „ПРОСВІТИ“

одинокє руске товариство асекураційне, заснованє в 1892. р.

обезпечєє будинки, движимости, збіжє і пашу против шкід огневих, побирає умірковану оплату премій, а чистий зиск т. є надвишку з оплат розділяє межі членів яко звороти; в послїдних трех літах виносив зворот 8%.

ДНІСТЕР виплачує шкоди дуже скоро а оцінку шкід переводить разом в делегатом і місцевими членами. За 10 літ виплатив 6.064 відшкодовань в сумі 3,187.258 К.

ДНІСТРА поліси приймають при позичках Банк краввий і каси ощадности.

ДНІСТЕР посередничить при обезпечєнях на житє в краківськй Товаристві, відступає часть провізії з таких обезпечєнь на рускі добродійні цілі; длятого на житє треба обезпечити ся тільки через «Дністер».

ДНІСТРА фонди виносять з кінцем 1902. р. 838.364 К і всі уміщені в цінних паперах пупілярних.

ДНІСТЕР уділяє агєнції селянам особливо там, де єще не роблять дотеперішні агєнти.

ДНІСТРА агєнти заробили вже 432 тисячів корон провізії.

Розклад поїздів залізничних обовязуючий від 1-го мая 1903.

(Приїзд і відїзд поданий після часу середно-європейського).

Поїзд		до Львова		Поїзд		зі Львова	
посп.	особ.			посп.	особ.		
приходить	о годині			відходить	о годині		
6:10		з Кракова, Берліна, Варшави, Відня		6:22		до Сучави, Жидачева, Кересмезе, Потугор	
6:20		з Чернівців (Галацу), Чорткова, Десятина		6:30		до Підволочиск (Київа) Бродів дв. головний	
6:50		з Брухович, шод. від 15. мал до 13. вер. вк.		6:43		до Лавочного (Пешту) Борислава, Дрогобича	
7:35		з Самбора (по отворєню вел. Львів-Самбір)		6:45		до Лавочного (Пешту) Борислава, Дрогобича	
7:40		з Янова		8:25		до Кракова (Відня, Праги), Берліна	
7:35		з Підволочиск, Бродів на дв. Підзамче		8:35		до Кракова (Відня, Праги), Берліна	
7:55		на дв. головний		9:05		до Лавочного, Хирова, Калуша	
7:45		з Лавочного (Пешту), Калуша, Хирова		9:15		до Янова	
8:10		з Станиславова (від 1. мая до 30. вер. вкл.)		9:25		до Самбора, Хирова (по отвор. шляху)	
8:15		з Сокала, Рави рускої		9:40		до Белзця, Сокала, Любачова	
1:30		з Кракова, Відня, Праги, Берліна		2:40		до Чернівців, Потугор, Десятина	
10:25		з Рашова, Любачова		10:35		до Терновола, Потугор, дв. Піда.	
11:15		з Станиславова (Кересмезе, Потугор)		10:40		до Терновола, Потугор, дв. Піда.	
1:10		з Лавочного, Калуша, Хирова, Борислава		10:40		до Янова від 17. мая до 13. вер. в нед. і сьв.	
1:25		з Янова		1:14		до Пустомит 1. черв. до 13. вер. в нед. і сьв.	
2:15		з Підволочиск, Копичинців на дв. Підз.		1:55		до Брухович від 17. мая до 13. вересня	
2:30		на дв. голов.		2:10		до Брухович від 17. мая до 13. вересня	
3:14		з Брухович (15. мая до 13. вер. в нед. і сьв.)		3:05		до Стрия, Сколього від 1. мая до 30. вер.	
4:35		з Стрия, Самбора, Сколього (15-30.9)		3:15		до Янова щоденно від 1. мая до 30. вер.	
5:06		з Підволочиск (Київа), Бродів на дв. Підз.		3:25		до Рашова, Любачова	
5:30		на дв. голов.		3:30		до Брухович шод. від 1. мая до 15. вер.	
1:40		з Чернівців, Іцкан		3:40		до Самбора, Хирова (по отвор. шляху)	
5:40		з Кракова, Відня, Праги, Берліна					
5:50		з Белзця, Сокала, Любачова					
5:55							
НІЧ				НІЧ			
8:04		з Брухович (17. мая до 15. вер. в нед. і сьв.)		12:45		до Станиславова, Жидачева	
8:25		з Брухович (15. мая до 15. вер. в нед. і сьв.)		6:15		до Кракова, Відня, Берліна, Варшави	
9:12		з Брухович (від 1. мая до 13. вер. в нед. і сьв.)		6:30		до Янова від 17. мая до 13. вер. будєн. дн.	
12:20		з Чернівців, Букарешту		6:40		авід 1/2 до 10/16 і від 1/4 до 3/16, 1904. щоденно	
9:20		з Янова (від 1. мая до 30. вер. в нед. і сьв.)		7:10		до Лавочного (Пешту), Калуша, Хирова	
8:40				7:20		до Сокала і Рави рускої	
2:31		з Кракова, Відня, Берліна, Ясла, Риманова		7:20		до Перемишля від 1. мая до 31. жовтня	
10:00		з Самбора, Янока (по отвор. шляху Львів-Самбір)		8:14		до Брухович (17. мая до 13. вер. в нед. і сьв.)	
10:07		з Янова (від 1. мая до 15. вер. в нед. і сьв.)		9:00		до Підволочиск, Бродів гол. дворець	
10:02		з Підволочиск (Київа) Бродів на дв. Підз.		9:20		дв. Підзамче	
10:20		на дв. голов.		9:55		до Янова від 17. мая до 13. вер. в нед. і сьв.	
10:40		з Лавочного (Пешту), Хирова, Калуша		10:42		до Іцкан, Чорткова	
3:09		з Терновола, Грималова на дв. Підзамче		10:55		до Кракова, Відня, Варшави, Праги	
3:30		на дворець головний		11:00		до Підволочиск, Бродів дв. головний	
				11:24		дв. Підзамче	
				4:10		до Кракова, Відня, Праги, Самбора	
				5:50		до Брухович від 17. мая до 13. вер. шод.	

ЗАМІТКА: Пора нічна числить ся від 6. години вечером до 5. години 59 минут рано. Час середно-європейський рїкнить ся від часу львівського о 36 минут, а іменно 12 год. часу середно-європейського — 12, год. 36 мин. часу львівського. — Бюро інформаційне ц. к. залізниць державних (ул. Краських ч. 5.) уділяє пояснєнь в справах залізничних, продає білєти всякого рода і розклади їзди.